DOI: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-5-69-36
УДК 378.147.227

Хищенко О.О.
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ДО ПРОЕКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. В статті розглянуто місце та роль проектно-технологічної діяльності в структурі фахової діяльності сучасного вчителя. Автор представляє результати впровадження методу проектів у процесі підготовки майбутніх викладачів педагогічних дисциплін. Розглядаються види проектів: дослідницький, інформаційний та практично-орієнтований . Визначені умови ефективного застосування методу проектів у навчанні у вищих навчальних закладах. В статті також висвітлена проблема використання методу проектів як однієї із найперспективніших інноваційних освітніх технологій, що створює умови для творчого саморозвитку та самореалізації майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки у вищих навчальних закладах; здійснено аналіз змісту поняття метод проектів. Особливу увагу приділено педагогічним аспектам підготовки майбутнього вчителя трудового навчання до проектно-технологічної діяльності.

Ключові слова: педагогічна діяльність, педагогічне проектування, підготовка вчителя, трудове навчання, методи навчання, педагогічні аспекти, проект, проектна діяльність, проектно-технологічна діяльність.

Khyshchenko Oleh
Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University

PEDAGOGICAL ASPECTS FOR PREPARING THE FUTURE TEACHER OF LABOR EDUCATION TO PROJECT-TECHNOLOGICAL ACTIVITY

Summary. The article deals with the place and role of design and technological activity in the structure of the professional activity of a modern teacher. The author presents the results of implementing the method of projects in the process of training future teachers of pedagogical disciplines. The types of projects are investigated: research, informational and practical-oriented. The conditions of effective application of the project method in teaching at higher educational institutions are determined. The article also highlights the problem of using the method of projects as one of the most promising innovative educational technologies that creates conditions for creative self-development and self-realization of future teachers in the process of professional training in higher educational institutions; the analysis of the content of the concept «method of projects», analyzes the possibilities of pedagogical design in the process of formation of the system of professional activity, highlights the main stages and conditions of formation of teacher's teacher system. In the process of designing a pedagogical system and self-design, the main efforts of the future teacher are aimed at organizing the intellectual activity of the internal source of self-organized ideology of one's own personality. The process of the ideological self-organization of the teacher is presented in the context of transferring his consciousness from the mode of reproduction to the mode of conceptualization of his activity. In preparing future technology teachers for design and technological activities in a secondary school, attention should be paid to the formation of professional competence, which is an integral part of design and technological activity. On the basis of didactic, psychological, and age aspects of teaching, the author determined that the structure and content of the project activity of students and students is in the following main stages: search-research, technological, final. Particular attention is paid to the pedagogical aspects of preparing a future teacher of labor training for design and technological activities.

Keywords: Pedagogical activity, pedagogical design, teacher training, labor training, teaching methods, pedagogical aspects, project, project activity, design and technological activity.

Постановка проблеми. Педагогічна діяльність – постійна сфера людської діяльності. Вона виникла разом з потребами суспільства в трансляції новим поколінням культури й соціального досвіду, який виражений у накопиченні попередніми поколіннями системі знань, способів діяльності, цінностей і норм. Значне місце в структурі соціального досвіду займає досвід професійної діяльності, освоєння якого новими поколіннями забезпечує зберігання професійної культури суспільства. Значна роль у цьому процесі належить учителю трудового навчання.

Якісна підготовка випускників у ВНЗ повинна допомогти майбутнім педагогам відчувати себе впевненими на ринку праці, спонукати до творчого пошуку, розвивати здатність до самоорганізації, саморозвитку та самовдосконалення майбутнього спеціаліста.

Становлення особистості майбутнього учителя, його компетентності відбувається разом з процесом формування його власної педагогічної системи. Як наслідок, у майбутнього учителя формується помилкове уявлення про себе як фахівця, який може бути успішним при використанні стандартних методик і найбільш поширених педагогічних технологій. Однак поза власної педагогічної системи він, як учитель, по-справжньому відбутися не зможе. Це пояснюється тим, що кожна педагогічна система має свою передісторію, досвід функціонування. Педагогічні технології знеособлені, вони не здатні врахувати досвід становлення особистості учителя і досвід становлення його власної педагогічної системи.

На сучасному етапі розвитку вищої освіти стандарти підготовки спеціалістів стали розширюватися за рахунок включення у них не лише

© Хищенко О.О., 2019

системи знань, а й досвіду практичної діяльності в цілому і зокрема обов'язкового досвіду самостійної, з елементами творчості, діяльності. Це вимагає удосконалення форм і методів організації та здійснення навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах, змінює пріоритети у підготовці викладачів для вищої школи, яка відбувається у магістратурі.

Проблема становлення особистості майбутнього фахівця є визначальною у забезпеченні якості професійної освіти і професійної діяльності. Особливо гостро дана проблема заявляє про себе при підготовці фахівців соціальної сфери, найвищі рівні самореалізації у якій можливі лише за наявності професійно значимих якостей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У теорії та практиці вищої педагогічної освіти накопичено значний досвід, який охоплює багато аспектів професійно-педагогічної підготовки майбутніх педагогів. Загальні аспекти проблеми педагогічного проектування знайшли висвітлення у працях П. Блонського, Е. Каганової, А. Ліготського, С. Шацького і дослідників зарубіжжя Д. Дьюі та ін. [1; 2; 3; 8; 17].

Серед останніх публікацій, присвячених підготовці вчителів трудового навчання, відзначимо роботи В. Сидоренка [10], О. Коберника [5], С. Ящука [18].

На творчий, дослідницький характер професійної діяльності учителя звертали увагу педагоги минулого: Я. Коменський, І. Песталоцці, К. Ушинський. Методологія особистісно-орієнтованого підходу в системі професійної освіти розкриває питання саморозвитку, самопізнання, самопроектування особистості педагога (І. Бех, В. Кремень та ін.), обґрунтовує шляхи вирішення проблем підготовки до майбутньої професійної діяльності (М. Махмутов, С. Сисоєва та ін.), розкриває аспекти формування професійно-педагогічної культури викладача вищої школи (В. Андрущенко, В. Буряк, В. Луговий та ін.) [3; 14].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Особливої уваги в удосконаленні навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи заслуговують дослідження Л. Вигодського, Л. Левченко, Ю. Львової, в яких наголошується, що дослідницька робота є важливою складовою діяльності сучасного вчителя, творчість більшою чи меншою мірою притаманна для всіх, вона ж є нормальним і постійним супутником розвитку [4]. У працях В. Сухомлинського відзначається, що педагогічна діяльність неможлива без елементу дослідження, бо вже за своєю логікою та філософською основою вона має творчий характер. На його думку, кожна людська індивідуальність, з якою має справу вчитель, – це певною мірою, своєрідний, неповторний світ думок, почуттів, інтересів [12].

В програми підготовки вчителів трудового навчання у вищих навчальних закладах були внесені зміни, які дозволили майбутнім учителям трудового навчання оволодіти саме тими знаннями й уміннями, які їм будуть потрібні в школі та дозволять більш професійно виконувати завдання, що ставить перед ними зміст оновленої програми з трудового навчання. Кожен викладач вищого навчального закладу в рамках дисциплін, які він викладає, повинен побачити зміст своєї дисципліни в загальному процесі підготовки майбутнього вчителя трудового навчання й докласти всіх можливих зусиль для якісної підготовки цього фахівця.

Мета статті. Запровадження системи професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя трудового навчання на основі дослідницького підходу потребує наукового супроводження даного процесу, а отже – створення науково обґрунтованої моделі відповідної підготовки як цілісного педагогічного процесу. У педагогіці модель розглядають як уявну або матеріально-реалізовану систему, що відображає або відтворює об'єкт дослідження і здатна змінювати його так, що її вивчення дає нову інформацію стосовно цього об'єкта [12].

Метою нашої статті є показ можливостей застосування педагогічних аспектів підготовки майбутнього вчителя трудового навчання до проектно-технологічної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо більш детально деякі аспекти підготовки вчителів трудового навчання, що розглядалися в роботах цих авторів. М. Курач [6] у своїй роботі розкриває теоретичні підходи щодо використання явища перенесення знань, умінь та навичок у процесі художньо-трудової підготовки майбутніх учителів трудового навчання та педагогічні умови, що сприяють ефективності такої підготовки. Н. Лазаренко [7] пропонує модель педагогічної діяльності вчителя трудового навчання й виділяє дев'ять напрямків цієї діяльності. В. Сидоренко [10] розглядає актуальні проблеми підготовки вчителів трудового навчання у світлі реформування освіти в Україні. В. Соловей [11] показує взаємозв'язок між технологічною підготовкою майбутніх учителів трудового навчання та змістом професійно орієнтованих дисциплін.

Однією із технологій, що сприяє формуванню професіоналізму майбутніх викладачів, є проектна технологія, в ході застосування якої реалізуються всі стадії творчого процесу людини: виникнення, обґрунтування, осмислення і прийняття ідеї, технологічна розробка ідеї, практична робота над втіленням ідеї, апробування об'єкту в роботі, доробка і самооцінка творчого вирішення ідеї.

Всі ці тенденції активізації навчання, узгодження його з потребами життя яскраво реалізуються у методі проектів. Термін «проект» (projectio) у перекладі з латинської мови означає «кинутий вперед задум». До цього часу немає точного і загальноприйнятого визначення проекту. Одні педагоги вкладають в це поняття більший, інші – менш широкий зміст. Термін «проект» часто пов'язують із поняттям «проблема». Проект як проблема «може означати справжню ситуацію творчості, де людина перестає бути власником ідей, відмовляється від свого, приватного, щоб отримати шанс натрапити на щось інше, наповнитися ним, виявити його в своїй творчості». Розв'язання проблеми передбачає, з одного боку, використання сукупності різноманітних методів, засобів навчання, а з іншого, – необхідність інтегрування знань і вмінь застосовувати знання з різних галузей науки, техніки і технології [16].

Як вважає за необхідне О. Коберник [5] проаналізувати поширені визначення методу проектів із метою обґрунтування визначення категорії

«метод проектів». Е. Каганова зазначає, що проектом є будь-яка дія, яка здійснюється від щирого серця з визначеною метою [3], тобто виконання проекту вимагає від майбутнього фахівця діяльності «від щирого серця», це є визначальним чинником під час досягнення поставленої мети. На думку О. Хуторського, метод проектів – це форма організації занять, яка передбачає комплексний характер діяльності учасників з метою отримання освітнього продукту за певний проміжок часу [16]. Згідно з визначенням С. Пілюгіної, метод проектів – особистісно-орієнтований метод навчання, заснований на самостійній діяльності учнів з розробки проблеми й оформлення її практичного результату [5]. За твердженням С. Ящука це педагогічна технологія, що передбачає певну сукупність навчально-пізнавальних прийомів, які дають змогу розв'язати ту чи іншу проблему в результаті самостійних дій учнів з обов'язковою презентацією цих результатів [18]. У закордонній педагогічній енциклопедії метод проектів трактується як «система навчання, за якої учні здобувають знання і набувають уміння в процесі планування та виконання завдань – проектів, які поступово ускладнюються». Метод проектів, як зазначає Є. Полат, – це спосіб досягнення дидактичної мети через детальну розробку проблеми (технології), що повинна завершитися цілком реальним, відчутним практичним результатом, оформлена тим чи іншим чином [9]. У визначенні проекту, даному І. Зимньою, відображено найважливішу особливість методу проектів: «Проект – самостійно планована й реалізована учнями робота, у якій мовленнєве спілкування вплетене в інтелектуально-емоційний контекст іншої діяльності» [13]. Як бачимо, результати запропонованих визначень методу проектів свідчать про відсутність єдиної та чіткої парадигми їхнього використання серед дослідників та науковців.

Педагогічне проектування полягає в тому, щоб створювати можливі варіанти майбутньої діяльності і прогнозувати її результати [13]. Об'єктами педагогічного проектування можуть бути: педагогічні системи, педагогічний процес, педагогічні ситуації, проектування яких є складною багатоступеневою діяльністю. Вона здійснюється послідовно, поступово перетворюючись із загальної ідеї у конкретний результат – проект. Виділяють три основні етапи та практичні дії зі створення проекту: 1) педагогічне моделювання (створення моделі) – це розробка цілей (загальних ідей) створення педагогічних систем, процесів, ситуацій чи основних шляхів їх досягнення; 2) педагогічне проектування (створення проекту) – це подальша розробка створеної моделі й доведення її до рівня практичного використання; 3) педагогічне конструювання (створення конструкту) – це подальша деталізація створеного проекту, яка наближає його до використання в конкретних умовах реальними учасниками навчально-виховного процесу [15].

Учитель повинен володіти традиційними й нетрадиційними методами навчання та постійно застосовувати їх у навчальному процесі, а саме вміти організовувати роботу в парах, у малих групах, уміти застосовувати в навчанні метод фантазування, метод створення ідеального об'єкта, володіти методикою вирішення проблемних ситуацій за допомогою методів «мозкового штурму», «фокальних об'єктів» тощо. Застосовуючи ці методи, він підвищить інтерес учнів до праці, розвине в них творчі здібності, пізнавальну активність, навчить їх самостійно мислити й вирішувати певні проблеми, що стоять перед ними.

Період навчання у ВНЗ охоплює перший етап – етап концептуального самовизначення майбутнього учителя. Для того, аби він виявився продуктивним, слід забезпечити сприятливі психолого-педагогічні умови. Комплекс дидактичних умов спрямований на створення ситуації концептуального самовизначення майбутнього учителя в колі тих педагогічних і психологічних теорій, які є базовими для психолого-педагогічної науки. Психологічні умови реалізуються через проведення комплексу занять з тренінгу різної спрямованості, а також шляхом активного запровадження технологій самопроектування. Продуктивність концептуального етапу та умов професійної підготовки визначатиметься якістю головного продукту, який проектуватиме кожний з майбутніх учителів – проект педагогічної системи, в межах якої почне розгортатися його цілісна професійна діяльність. Протягом концептуального етапу актуальним є поєднання процесу становлення власної педагогічної системи майбутнього учителя з процесом самопроектування. Самопроектування в професійній діяльності на технологічному рівні ототожнюється з розробкою програми особистісного і професійного саморозвитку, в якій центрованою основою слугують проектно-задані здібності, якості особистості, види діяльності. Технологія самопроектування себе як фахівця передбачає певну світоглядну установку проектувальника в професійній діяльності, його позиційне самовизначення відносно головних суб'єктів освітнього процесу, яке може здійснюватися в просторі двох альтернатив: зміни (розвиток) або збереження. Цим закладається консервативність авторської педагогічної позиції (системи) або ж її інноваційність [18].

Важливим елементом в підготовці майбутнього вчителя до проектно-технологічної діяльності є обговорення проблемних педагогічних питань разом з викладачами, студентами, вчителями шкіл. У студента з'являється можливість усвідомити те коло питань педагогічної практики, що виходить за межі конкретної школи чи навчального закладу. Такого роду дискусії можуть з'явитися своєрідним початком у розгортанні власних педагогічних досліджень майбутніх педагогів.

Звернемо також увагу на виховання учнів під час проведення уроків трудового навчання. Учитель повинен уміти виховувати в учнів наполегливість, допитливість, старанність, працьовитість, уміння доводити справу до кінця, постійно підвищувати свою майстерність. Крім того, учитель повинен уміти навчати учнів працювати в колективі, спільно вирішувати проблеми та труднощі, працювати в команді. Ці та інші якості допоможуть учням у їх подальшому житті та професійній діяльності. Учитель повинен не тільки сам уміти тактовно спрямовувати учнів у необхідне русло, допомагати їм, але й уміти навчити тактовності самих учнів. Він повинен уміти підбадьорювати учнів у той час, коли вони

стикаються з будь-якими труднощами. Учитель трудового навчання повинен уміти також навчати учнів культури праці, уміти сформувати творчий колектив, здатний спільно вирішувати будь-які проблеми.

Своєрідність педагогічної діяльності робить неприпустимим наявність лише вузькоспеціалізованої компетентності, професіоналізм учителя визначається сполученням усіх видів професійної компетентності. Основою професіоналізму й професійної компетентності вчителя вважають, насамперед, педагогічну вмілість, яка передбачає володіння педагогічними вміннями й навичками, педагогічною майстерністю, які забезпечують грамотну та педагогічно доцільну організацію педагогічного процесу. Крім того, специфіка педагогічної діяльності вимагає від учителя володіння системою загальнокультурних, спеціальних і психолого-педагогічних знань.

Під час підготовки студентів до майбутньої педагогічної діяльності викладачу доводиться покладатись на власний досвід, поєднувати знання з інтуїцією, аналізувати результати майбутніх учителів. Навіть те, що у методичних указівках подані зміст і способи організації діяльності студентів, ще не означає, що викладач отримав у руки готовий алгоритм підготовки майбутніх вчителів. Викладач повинен спрямувати роботу студентів, особливо під час безперервної практики в школах міста, на власні наукові здобутки, навіть якщо вони вже давно загальновідомі. Педагогічний процес є активним і динамічним, він постійно збагачується новими досягненнями суспільного життя, як духовними так і матеріальними, тому неможливо раз і назавжди осягнути всі таємниці педагогіки, – їх треба постійно для себе відкривати знову і знову. Підготовка майбутнього педагога є результат спрямованої, спільної діяльності викладачів, авторів підручників і посібників, базових вчителів шкіл, студентів. Основою дослідницької діяльності є насамперед досягнення педагогічної науки. Однак наука вказує для майбутнього педагога лише загальний напрямок до мети. Саме дослідницький компонент зближує науковий пошук і навчально-виховний процес, саме він стимулює творчий підхід у практичній діяльності. Тому, на нашу думку, особливу увагу необхідно приділяти дослідницькім компонентам, які поступово стають дуже важливою складовою педагогічної діяльності кожного вчителя. Звичайно, для кожного студента чи викладача педагогічне дослідження, є свідомим цілеспрямованим пошуком шляхів удосконалення педагогічного процесу з використанням певного наукового апарату, теоретичних та емпіричних методів, що спрямоване на здобуття нових знань. Хоч варто відзначити, що творчий педагог дуже часто здобуває в процесі дослідження не тільки для себе нові знання, але ці ж знання стають відкриттями для науки [5].

Виконуючи творчі проекти від ідеї до її втілення, майбутні педагоги вчаться самостійно приймати рішення, з'ясовувати навчальні проблеми і знаходити шляхи їх вирішення. Отже, проектування може стати засобом соціального і інтелектуально-творчого саморозвитку суб'єктів освіти (учнів, учителів, викладачів, батьків), засобом розвитку проектних здібностей. Саме проект надає можливість зацікавити майбутнього спеціаліста конкретним предметом вивчення і процесом отримання знань, самореалізуватись завдяки діяльності. Ця особливість і відрізняє традиційне заняття від заняття, заснованого на методі проектів.

Проектування системи роботи – це обмежена дія широкого значення. Проектуючи локальний простір, майбутній учитель тим самим створює умови для вирішення базових проблем духовного, морального, емоційного, інтелектуального, фізичного розвитку кожного з вихованців. Цей простір охоплює траєкторії особистісного розвитку всіх учасників педагогічної, культурної за своїм змістом, дії. Проектувальний процес глибоко пов'язаний з культурним каркасом освітньої системи, суспільства в цілому, з власними труднощами і можливостями. Педагогічна система діяльності майбутнього учителя – це культурний простір, а культура багатошарова з глибокими коренями і далекими стратегіями. В процесі проектування власної педагогічної системи у майбутнього учителя формується професійна позиція, яка виконує роль своєрідного «фільтру» розмаїття ідеологій, теорій, концепцій, технологій, методик, прийомів навчання, якими насичений науковий простір. До своєї педагогічної системи учитель включає лише той науковий продукт, який узгоджується з його позицією, власними професійними уподобаннями. Лише через проектування цілісної педагогічної системи, через бачення всієї системи власної педагогічної діяльності, а не окремого уроку, методу, прийому можна розвинути суб'єктність майбутнього педагога [10].

Однак, насамперед, учитель повинен володіти системою психолого-педагогічних знань, знати особливості педагогічної діяльності, її структуру, вимоги, які вона висуває до особистості педагога. Крім того, він повинен володіти системою концептуальних знань, які допомагають йому усвідомлено будувати педагогічний процес: про сутність освіти як соціального явища, про місце й роль шкільного навчання в системі неперервної освіти, про функції навчання, про сучасні підходи до освіти тощо.

С. Ящук наголошує, що важливим для вчителя трудового навчання є також знайдення власного стилю діяльності, свого обличчя. Іноді в школі спостерігається ставлення до вчителя трудового навчання як до людини, яка тільки вміє ремонтувати та забивати цвяхи. Ставлення до нього є таким, яке, насамперед, сам учитель дозволив створити оточуючим. Крім того, що вчитель повинен у своїй діяльності суворо дотримуватися державних нормативних документів, він повинен бути особистістю, яка має власні думки, погляди, захоплення, свою індивідуальність [13].

Таким чином, творчий характер педагогічної діяльності вимагає постійного особистісного й професійного зростання, розвитку своєї творчої індивідуальності, своєї загальної й професійно-педагогічної культури. Удосконалення професійної майстерності й професійної культури вчителя можливі тільки в процесі постійної роботи над собою, яка передбачає особливу організацію всього його життя. Безумовно, творчий пошук і творче ставлення до праці складають важливу

умову ефективності будь-якої професійної діяльності, але саме в педагогічній вони є нормою, без якої ця діяльність не може відбутися взагалі.

Говорячи про педагогічні аспекти підготовки майбутнього педагога, які забезпечують його готовність до професійної діяльності, наука прагне об'єднати їх у більш узагальнювальні цілісні властивості. Перш за все до них належить професіоналізм і близьке до нього поняття «професійна компетентність», яке відображає єдність теоретичної й практичної готовності педагога до здійснення діяльності та характеризує його професіоналізм [11].

Проведена робота показала, що включення студентів у проектну діяльність під час вивчення педагогічних дисциплін сприятиме підвищенню ефективності засвоєння навчального матеріалу, формуванню творчого мислення, розвитку педагогічних умінь і формуванню потреби у самовдосконаленні при дотриманні таких умов: чітке визначення мети, яка досягається студентами у процесі виникнення ідеї, створення та реалізації проектів, її спрямованість на майбутню професійну діяльність, на самовдосконалення особистості і професіонала; зв'язок проблеми, що вирішується у проекті із системою психолого-педагогічних знань, умінь, навичок, які б активізували потреби студентів в індивідуальному відкритті способу розв'язання визначеного педагогічного завдання; планування викладачем системи проектів, визначення місця кожного із них у системі вивчення навчальної дисципліни та системі професійної підготовки в цілому; створення освітнього середовища, яке б спонукало студентів до самостійного пошуку інформації для реалізації проекту; створення викладачем якісного портфелю навчально-методичних матеріалів у якості зразків для студентів.

Майбутній учитель трудового навчання ще в рамках навчання у вищому навчальному закладі повинен навчитися організовувати проектно-технологічну діяльність учнів різних вікових категорій, створювати банки проектів з урахуванням різноманітних здібностей і інтересів школярів, технічної оснащеності шкільних майстерень.

Організовуючи й здійснюючи роботу за проектною технологією, учитель трудового навчання повинен уміти допомогти учням у складанні плану роботи над проектом, навчити їх знаходити об'єкти проектування, ставити перед собою проблеми й ефективно їх вирішувати, коригувати ескізи, конструкцію й технологію виготовлення виробу, що проектується. Для того, щоб учитель міг професійно й ефективно допомогти учням під час проектування виробів, він повинен мати певні знання з конструювання та моделювання, технічного дизайну, малюнку, колористики, мати художній смак тощо. Тому в навчальні програми підготовки вчителів трудового навчання необхідно вносити суттєві зміни щодо змісту існуючих курсів, коригувати їх у відповідності з сучасними вимогами шкільного курсу трудового навчання й включати курси за новими напрямками. Значну увагу при підготовці майбутнього вчителя трудового навчання необхідно також приділити вивченню передових сучасних технологій обробки різних матеріалів, виробничих, інформаційних технологій тощо [4].

Висновки і пропозиції. Отже, враховуючи запропоновані визначення досліджуваного методу, вважаємо, що метод проектів – це система узгодженої, комплексної, комунікативно-пізнавальної діяльності, спрямованої на досягнення дидактичної мети через детальну розробку проблеми (технології), що повинна завершитися цілком реальним, відчутним практичним результатом – проектом, який поступово ускладнюючись, сприяє інтеграції знань, умінь і навичок з різних галузей наук, розвиває здатність до самоорганізації, саморозвитку, та самовдосконалення майбутнього педагога, створює умови для їхньої творчої самореалізації. Таким чином, нагромаджений в Україні та за кордоном досвід переконливо засвідчує, що метод проектів, як одна з інтерактивних форм навчання, формує особистісні якості, які розвиваються лише в діяльності і не можуть бути засвоєні вербально, сприяє інтенсифікації та оптимізації навчально-виховного процесу і дозволяє майбутнім педагогам аналізувати навчальну інформацію, творчо підходити до засвоєння навчального матеріалу і зробити його більш доступним тощо.

Список літератури:

1. Блонский П.П. Задачи и методы новой народной школы. Москва : АПН, 1961. С. 101–144.
2. Дьюи Д. Психология и педагогика мышления: пер. с англ. Москва : Лабиринт, 1999. 189 с.
3. Каганова Е.Г. Метод проектов в трудовой школе. 1926. 253 с.
4. Кільдерова Л.В. Передумови розвитку творчих здібностей старшокласників в умовах проектно-технологічній діяльності. *Науковий часопис національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія № 13. Проблеми трудової та професійної підготовки*. Київ : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. С. 92–95.
5. Коберник О.М. Методика навчання учнів 5-9 класів проектуванню в процесі вивчення технології обробки деревини та металу : навчально-методичний посібник. Умань : УДПУ, 2004. 114 с.
6. Курач М.С. Явище перенесення в художньо-трудовій підготовці майбутніх учителів трудового навчання. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2008. № 1. С. 29–32.
7. Лазаренко Н.Ю. Модель педагогічної діяльності вчителя трудового навчання. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2008. № 4. С. 44–46.
8. Лігоцький А.О. Методичні аспекти проектування сучасних освітніх систем. Київ : Преса України, 1995. 107 с.
9. Полат Є.С. Метод проектов на уроках иностранного языка. *Иностранные языки в школе*. 2000. № 3. С. 3–9.
10. Сидоренко В.К. Актуальні проблеми підготовки вчителів трудового навчання в світлі реформування освіти в Україні. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2004. № 2. С. 41–44.
11. Соловей В.В. Взаємозв'язок між технологічної підготовкою майбутніх учителів трудового навчання та змістом професійно-орієнтованих дисциплін. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2008. № 2. С. 47–51.
12. Сухомлинський В.О. Розмова з молодим директором. Вибрані твори в п'яти томах. Київ : Радянська школа, 1977. Т. 4. С. 393–398.
13. Ткачук С.М. Проектно-технологічна діяльність як ефективна форма здійснення інновацій в освітній галузі «технологія». *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2012. № 40. С. 55–62.

14. Ушинський К.Д. Людина як предмет виховання. Вибрані твори в п'яти томах. Київ : Радянська школа, 1983. Т. 1. С. 172–191.
15. Федорова Н.Ф. Організаційно-педагогічні умови діяльності школи-лабораторії наукової установи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01, Інститут педагогіки АПН України, 1998. 226 с.
16. Хуторской А.В. Метод проектов. Современная дидактика : учебник для вузов. *Санкт-Петербург :* Питер, 2001. 544 с.
17. Шацкий С.Т. Избранные педагогические сочинения. Сочинения в двух томах. Москва : Педагогика, 1980. Т. 1. 304 с.
18. Ящук С.М. Виконання основних етапів проектування на уроках трудового навчання. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2003. № 2. С. 13–16.

References:

1. Blonskyj P.P. (1961). Zadachy y metody novoj narodnoj shkoly [Tasks and methods of the new folk school]. Moscow : APN, pp. 101–144.
2. D'iuy D. (1999). Psykholohyia y pedahohyka myshlenyia: per. s anhl. [Psychology and pedagogy of thinking]. Moscow : Labyrynt, 189 p.
3. Kahanova E.H. (1926). Metod proektov v trudovoj shkole [Method projects in the labor school].
4. Kil'derova L.V. (2010). Peredumovy rozvytku tvorchykh zdibnostej starshoklasnykiv v umovakh proektno-tekhnolohichnij diial'nosti [Prerequisites for the development of creative skills of senior pupils in terms of design and technological activities]. *Naukovyj chasopys natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova. Seriia № 13. Problemy trudovoi ta profesijnoi pidhotovky*. Kyiv : NPU imeni M.P. Drahomanova, pp. 92–95.
5. Kobernyk O.M. (2004). Metodyka navchannia uchniv 5-9 klasiv proektuvanniu v protsesi vyvchennia tekhnolohii obrobky derevyny ta metalu: Navchal'no-metodychnyj posibnyk [Methods of teaching students 5-9 classes for designing in the process of studying technology of wood and metal processing: Educational and methodical manual]. Uman' : UDPU, 114 p.
6. Kurach M.S. (2008). Yavysche perenesennia v khudozhn'o-trudovij pidhotovtsi majbutnikh uchyteliv trudovoho navchannia [The phenomenon of transfer in the artistic and labor training of future teachers of labor education]. *Trudova pidhotovka v zakladakh osvity*, no 1, pp. 29–32.
7. Lazarenko N.Yu. (2008). Model' pedahohichnoi diial'nosti vchytelia trudovoho navchannia [Model of pedagogical activity of a teacher of labor education]. Trudova pidhotovka v zakladakh osvity, no 4, pp. 44–46.
8. Lihots'kyj A.O. (1995). Metodychni aspekty proektuvannia suchasnykh osvitnikh system [Methodological aspects of designing modern educational systems]. Kyiv : Presa Ukrainy, 107 p.
9. Polat Ye.S. (2000). Metod proektov na urokakh ynostrannoho iazyka [Method of projects in foreign language lessons]. *Ynostrannye iazyky v shkole*, no 3, pp. 3–9.
10. Sydorenko V.K. (2004). Aktual'ni problemy pidhotovky vchyteliv trudovoho navchannia v svitli reformuvannia osvity v Ukraini [Actual Problems of Training Teachers of Labor Studies in the Light of the Reform of Education in Ukraine]. *Trudova pidhotovka v zakladakh osvity*, no 2, pp. 41–44.
11. Solovej V.V. (2008). Vzaiemozviazok mizh tekhnolohichnoi pidhotovkoiu majbutnikh uchyteliv trudovoho navchannia ta zmistom profesijno-oriientovanykh dystsyplin [Interconnection between the technological training of future teachers of labor training and the content of professionally oriented disciplines]. *Trudova pidhotovka v zakladakh osvity*, no 2, pp. 47–51.
12. Sukhomlyns'kyj V.O. (1977). Rozmova z molodym dyrektorom [Talk with a young director]. Vybrani tvory v p'iaty tomakh, t. 4. Kyiv : Radians'ka shkola, pp. 393–628.
13. Tkachuk S.M. (2012). Proektno-tekhnolohichna diial'nist' iak efektyvna forma zdijsnennia innovatsij v osvitnij haluzi tekhnolohiia [Design and technological activity as an effective form of innovation in the educational field technology]. *Psykholoho-pedahohichni problemy sil's'koi shkoly*, no 40, pp. 55–62.
14. Ushyns'kyj K.D. (1983). Liudyna iak predmet vykhovannia [Man as a subject of education]. Kyiv : Radians'ka shkola, vol. 1, pp. 172–191.
15. Fedorova N.F. (1998). Orhanizatsijno-pedahohichni umovy diial'nosti shkoly-laboratorii naukovoi ustanovy [Organizational-pedagogical conditions of the activity of the school-laboratory of a scientific institution] : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.01. Instytut pedahohiky APN Ukrainy, 226 p.
16. Khutorskoj A.V. (2001). Metod proektov. Sovremennaia dydaktyka: uchebnyk dlia vuzov [Project Method. Modern didactics: a textbook for universities]. Pyter, 544 p.
17. Shatskyj S.T. (1980). Yzbrannye pedahohycheskye sochynenyia [Selected pedagogical writings]. Moscow : Pedahohyka, T. 1, 304 p.
18. Yaschuk S.M. (2003). Vykonannia osnovnykh etapiv proektuvannia na urokakh trudovoho navchannia [Implementation of the main stages of designing at the lessons of labor training]. *Trudova pidhotovka v zakladakh osvity*, no 2, pp. 13–16.